

Ομιλία Δρ.Κωνσταντίνου Φίλη σε συζήτηση στρογγυλής τράπεζας ΚΕ.Ρ.Ε. με θέμα:
Κόσσοβο-Αφγανιστάν: Ραγδαίες εξελίξεις στα σύνορα της Ευρασίας, στα πλαίσια του
Money&Show. Τίτλος ομιλίας: ***Το παράδοξο του Κοσόβου και οι επιπτώσεις του***

Όταν τον περασμένο Ιούλιο επικοινωνήσαν μαζί μου από το Money&Show και μου ζήτησαν να διοργανώσουμε κάποια εκδήλωση για τον Φεβρουάριο του 2008 η πρώτη μου σκέψη ήταν πως έπρεπε οπωσδήποτε σε αυτή να συμπεριληφθεί το Κόσοβο (σας θυμίζω πως εκείνη την περίοδο είχαν παραταθεί οι συνομιλίες). Ομολογώ πως δεν μπορούσα να φανταστώ πόσο επίκαιρη θα ήταν η σημερινή μέρα στην οποία λαμβάνει χώρα η εκδήλωσή μας, δεδομένου και του αυριανού 2^{ου} γύρου των προεδρικών εκλογών στη Σερβία.

Αναμφίβολα το θέμα του Κοσσυφοπεδίου έχει πολλές διαστάσεις και παραμέτρους... επέλεξα, ως εκ τούτου, αυτές που βρίσκονται λίγο έως πολύ ψηλότερα στη διεθνή ατζέντα τους τελευταίους μήνες.

Η παρουσίαση μου είναι χωρισμένη σε τρία μέρη: **σε μία σύντομη απαρίθμηση ορισμένων από τα σημαντικότερα γεγονότα της νεότερης ιστορίας του Κοσόβου** –δυστυχώς δεν υπήρχε η δυνατότητα power-point που θα καθιστούσε την εν λόγω πιο εύπεπτη για εσάς-...**το δεύτερο κομμάτι θα αφιερωθεί στα κατ'εμε παράδοξα και οξύμωρα της περίπτωσης του Κοσσόβου και το τρίτο σε κάποια συμπεράσματα που ελπίζω να μας οδηγήσουν στη θεώρηση της ρεαλιστικότερης και περισσότερο βιώσιμης λύσης.**

Ιστορική αναδρομή (των τελευταίων 90 ετών)

- Το 1918 και μετά την πτώση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας το Κόσοβο προσαρτάται από το Βασίλειο της Σερβίας
- 1941: Στην έναρξη του 2ου παγκοσμίου πολέμου το Κόσοβο περιέρχεται στην υπό την Ιταλία Μεγάλη Αλβανία
- 1946: Η επαρχία απορροφάται από τη Γιουγκοσλάβικη Δημοκρατία
- 1960's: Στη διάρκεια αυτής της δεκαετίας το Βελιγράδι επιδεικνύει αξιοθαύμαστη ανεκτικότητα απέναντι στην αυτονομία του Κοσόβου
- 1974: Το Γιουγκοσλαβικό Σύνταγμα προσφέρει στο Κόσοβο διευρυμένη αυτονομία και μία de facto δυνατότητα αυτο-διακυβέρνησης
- 1981: Γιουγκοσλαβικά στρατεύματα καταστέλουν ταραχές
- 1987: Ο τότε ανερχόμενος Σλ.Μιλόσεβιτς ηγείται πλήθους Σέρβων που διαδηλώνουν εναντίον της καταπίεσης τους από την πλειοψηφία της Αλβανικής κοινότητας
- 1989: Ο Μιλόσεβιτς αφαιρεί τα δικαιώματα της αυτονομίας που είχε προσφέρει το Σύνταγμα του 1974
- Ιούλιος 1990: Οι ηγέτες των Αλβανοκοσοβάρων κηρύσσουν την ανεξαρτησία από τη Σερβία και σε απάντηση το Βελιγράδι διαλύει την τοπική κυβέρνηση
- Ιούλιος 1992: Ο Ρουγκόβα εκλέγεται πρόεδρος της αυτοανακηρυχθείσας επαρχίας του Κοσόβου
- 1993-1997: Οι εντάσεις και οι συγκρούσεις κλιμακώνονται
- Μάρτιος-Σεπτ. 1998: Συγκρούσεις μεταξύ της σερβικής αστυνομίας και του Απελευθερωτικού Στρατού του Κοσόβου στις οποίες οι σερβικές δυνάμεις επικρατούν με αποτέλεσμα αρκετοί Αλβανοκοσοβάρους να εκτοπιστούν από τις εστίες τους

- Μάρτιος 1999: Μετά από διαβουλεύσεις και διαπραγματεύσεις που καταλήγουν σε αδιέξοδο, το Νατο βομβαρδίζει για 78 μέρες τη Νέα Γιουγκοσλαβία (ρωσική στάση, Πριμακόφ, κατάληψη αεροδρομίου Πρίστινας, ναυτικός στόλος)
- Ιούνιος 1999: Ο Μιλόσεβιτς αναγκάζεται να υπαναχωρήσει στις διεθνείς πιέσεις, και εν τη απουσία ερεισμάτων, με επακόλουθο την αποστολή ειρηνευτικής δύναμης (KFOR) αλλά και Νατοϊκών δυνάμεων στο Κόσοβο. Ο Απελευθερωτικός Στρατός υποτίθεται ότι αποπλίζεται ενώ μεγάλο κομμάτι του σερβικού πληθυσμού σπεύδει να αποχωρήσει φοβούμενο αντίποινα
- Φεβρουάριος 2002: Ο Ρουγκόβα εκλέγεται πρόεδρος από το Κοινοβούλιο του Κοσόβου
- Οκτώβριος 2003: Πρώτες απευθείας διαπραγματεύσεις μεταξύ σερβικής και αλβανικής πλευράς
- Οκτώβριος 2004: Στις βουλευτικές εκλογές το κόμμα του Ρουγκόβα κερδίζει την πλειοψηφία των εδρών, ωστόσο όχι την απαραίτητη, με συνέπεια να αναγκαστεί να συμμαχήσει με τον Χαραντινί για να σχηματίσει κυβέρνηση. Οι Σέρβοι μποϊκοτάρουν τις εκλογές
- Μάρτιος 2006: Με τον μετριοπαθή Ρουγκόβα να έχει χάσει τη μάχη με τον καρκίνο, τον Χαραντινί στη Χάγη, ο Τσέκου (πρώην οπλαρχηγός του ΚΛΑ) ανατρέπει εκ των έσω τον Κοσούμι και αναλαμβάνει πρωθυπουργός
- Φεβρουάριος 2007: Ο ειδικός διαμεσολαβητής Αχτισάρι θέτει υπόψιν των μελών του Σ.Α. τις προτάσεις του, οι οποίες προβλέπουν την ανεξαρτησία του Κοσόβου υπό διεθνή επιτήρηση. Η Ρωσία αντιδρά και τον Ιούλιο του ίδιου χρόνου αποφασίζεται να δοθεί παράταση στις διαπραγματεύσεις μεταξύ Σέρβων και Αλβανοκοσοβάρων υπό την πίεση της Μόσχας

Έκτοτε τα γεγονότα είναι λίγο έως πολύ γνωστά στους περισσότερους...

Οι Αλβανοκοσοβάροι εμφανίζονται ανυποχώρητοι και οι Σέρβοι πρόθυμοι να προσφέρουν την το δυνατόν μεγαλύτερη αυτονομία στο Κόσοβο, πάντα στα πλαίσια της σερβικής επικράτειας. **Ποιοί είναι οι λόγοι που απέτυχαν οι διαπραγματεύσεις;**

Πέραν της εκατέρωθεν διαχρονικής βάνανσης και βίαιης συμπεριφοράς συγκεκριμένων ακραίων στοιχείων, πραγματικές και κατά φαντασία εθνοκαθάρσεις, που είχαν ως αποτέλεσμα τον εκτοπισμό τόσο μερίδας του αλβανικού στοιχείου όσο και του σερβικού, και η οποία με τη σειρά της δημιούργησε μίσος και ψυχολογικό χάσμα, στα προηγούμενα χρόνια αναπτύχθηκαν στερεότυπα που εύκολα μετεξελίχθηκαν σε εθνικούς μύθους για καθεμία πλευρά επιτείνοντας το αδιέξοδο. Επακόλουθο των παραπάνω ***η καθόλα ρεαλιστική διαπίστωση πως ούτε οι Σέρβοι της περιοχής πρόκειται να δεχθούν να τους εξουσιάζουν οι Αλβανοκοσοβάροι, ούτε ασφαλώς η συντριπτική πλειοψηφία των τελευταίων να παραμείνουν στη σερβική επικράτεια.***

Ένας επιπλέον λόγος για την αποτυχία των διαπραγματεύσεων ήταν η θέση συγκεκριμένων μεγάλων δυνάμεων κυρίως των Ηνωμένων Πολιτειών και σε μικρότερο βαθμό της Ρωσίας.

Σπεύδοντας, η Ουάσιγκτον, με επίσημες δηλώσεις να ξεκαθαρίσει πως ανεξαρτήτως της πορείας των διαπραγματεύσεων το Κόσοβο θα ανεξαρτητοποιηθεί, προκαταλαμβάνοντας με αυτό τον τρόπο το αποτέλεσμα, δεν θα μπορούσε έκτοτε να πείσει τους Κοσοβάρους να υπαναχωρήσουν έστω και μία πιθαμή, αφού έχοντας τοποθετήσει τόσο ψηλά τον πήχη των απαιτήσεων των τελευταίων μία τέτοια κίνηση θα εκλαμβάνονταν περίπου ως προδοσία. Αισθανόμενοι οι Αλβανοκοσοβάροι, οι οποίοι a propo αποτελούν κράτος εν κράτει, πως τους εγκαταλείπουν οι διεθνείς τους

«προστάτες», ήταν βέβαιο ότι θα έπαιρναν την κατάσταση στα χέρια τους. Και ως αντίποινα δεν αποκλείεται να ξεκινούσε ένας νέος κύκλος βίας εναντίον της σερβικής μειονότητας, σε μία προσπάθεια των Αλβανών Κοσοβάρων να δώσουν ένα τέλος στην παρατεταμένη περίοδο πολιτικής ακινησίας και να δημιουργήσουν νέα δεδομένα στην περιοχή.

Από την άλλη η Μόσχα διατεινόταν προς πάσα κατεύθυνση, κάτι φαινομενικά λογικό, πως δηλαδή αν δεν ικανοποιούνταν η σερβική πλευρά η Ρωσία θα χρησιμοποιούσε το δικαίωμα της αρνησικυρίας μπλοκάροντας οποιαδήποτε απόφαση του Σ.Α. Όπως αντιλαμβάνεστε αυτό με τη σειρά του έβγαζε, κατά κάποιο τρόπο, το Βελιγράδι από τα αδιέξοδά του, αφού του κατοχύρωνε πως οποιαδήποτε απόφαση δεν είχε την έγκρισή του δεν θα είχε και διεθνή νομιμοποίηση, παρότι πρέπει να πούμε πως οι Σέρβοι εμπλούτιζαν συνεχώς το τραπέζι των συνομιλιών, προτείνοντας μέχρι και πλήρη αυτοδιοίκηση για το Κόσοβο.

Θα ήθελα σε αυτό το σημείο να θέσω κάποια συγκεκριμένα ερωτήματα τα οποία ελπίζω να δώσουν έναυσμα για τη συζήτηση που θα επακολουθήσει. Πρώτα, όμως, μία διαπίστωση: Η «αποφασιστικότητα» της Δύσης να αρνείται τις αποτυχίες των επιλογών της, την έχει οδηγήσει σε διάφορα οξύμωρα σχήματα για τα Βαλκάνια, με ενδεικτικότερο αυτό της προσπάθειας μεγαλύτερης συγκέντρωσης εξουσιών στην κεντρική κυβέρνηση της Βοσνίας ώστε να αποδυναμωθούν οι Σερβοβόσνιοι και την επιβολή του ακριβώς αντίθετου μοντέλου στο Κόσοβο ώστε να διευκολυνθεί η ανεξαρτησία των Αλβανοκοσοβάρων. Είναι, λοιπόν, δύσκολο να θεμελιωθεί από τους υποστηρικτές της ανεξαρτησίας γιατί το Κόσοβο συνιστά μοναδική περίπτωση και δεν δημιουργεί προηγούμενο για αντίστοιχες ανά τον κόσμο περιπτώσεις.

Άραγε, στη βάση ποιού σκεπτικού δεν δικαιούνται οι Σέρβοι της Βοσνίας ή του Κοσόβου να εγείρουν ανάλογες απαιτήσεις ή οι Αλβανοκοσοβάρους, ως ανεξάρτητη πλέον αρχή, να μην συνενωθούν με την Αλβανία; Ποιά είναι αυτή η αρχή/οργανισμός/θεσμός που δύναται να θέτει και να επιβάλλει κατά το δοκούν νέους κανόνες, αγνοώντας μάλιστα το διεθνές δίκαιο, με πρόφαση την σταθερότητα της περιοχής; Πόσο σεβαστή μπορεί να καταστεί μία τέτοια απόφαση όταν στερείται του νομιμοποιητικού μανδύα των Ηνωμένων Εθνών; Μήπως το προηγούμενο που δημιουργείται δεν αφορά μόνο τον αυτοπροσδιορισμό περιοχών αλλά κυρίως τον τρόπο λειτουργίας του διεθνούς συστήματος, πέρα από κανόνες, αρχές, νόμους, και αξιακά συστήματα με μοναδικό γνώμονα την αποτελεσματική προάσπιση των συμφερόντων συγκεκριμένων κρατών; Σε αυτά και άλλα πολλά ερωτήματα καλούνται να απαντήσουν οι εμπνευστές της ανεξαρτησίας πριν, με τη δεδηλωμένη και δυστυχώς αναντίστοιχη της σοβαρότητας της κατάστασης ελαφρότητα και πέρα από την ενδελεχή εξέταση των συνεπειών αλλά και του ώριμου των συνθηκών, προχωρήσουν στην επικύρωση της πολυαναμενόμενης ανεξαρτητοποίησης του Κοσόβου. Και κάτι άλλο: η πολυπόθητη νομιμοποίηση, υπό προϋποθέσεις, μπορεί να επιτευχθεί μέσα από την αποτελεσματικότητα και την επιτυχή έκβαση· η νομιμότητα, εντούτοις, ΟΧΙ.

Επιπλέον, στα παράδοξα του Κοσσυφοπεδίου θα συμπεριλάβανα και τα εξής:

- Η ΕΕ αποφάσισε πρόσφατα την αποστολή αστυνομικής δύναμης αμέσως μόλις ανακηρυχθεί μονομερώς η ανεξαρτησία από πλευράς Αλβανοκοσοβάρων. Μέχρι εδώ όλα καλά, αφού στόχος της εν λόγω δύναμης θα είναι η προστασία του σερβικού πληθυσμού, η αποφυγή εχθροπραξιών και ασφαλώς η αποτροπή αποστολής στρατιωτικών δυνάμεων από πλευράς

Σερβίας. Που είναι το οξύμωρο; **Πως η συγκεκριμένη απόφαση ελήφθη στη βάση του Ψηφίσματος 1244 των Η.Ε. το οποίο ρητά και κατηγορηματικά αναγνωρίζει τη σερβική κυριαρχία επί του Κοσσυφοπεδίου** (το Κόσοβο ως αναπόσπαστο κομμάτι της Σερβίας).

- Δεύτερο, η προσπάθεια διασύνδεσης, από πλευράς Βρυξελών, της επικείμενης ανεξαρτησίας με το καρότο της ένταξης της Σερβίας. Και εδώ συμφωνώ επί της αρχής. Η διαπίστωση ότι η πορεία ένταξης του συνόλου της περιοχής θα επιφέρει σταθερότητα και ειρήνη είναι σωστή, ωστόσο, χρήζει περαιτέρω διευκρίνισης με ποιόν ακριβώς τρόπο και γιατί. Εδώ ακριβώς και αναφορικά με τις διαδικασίες ένταξης όπου το μεγάλο αγκάθι είναι το θέμα της Σερβίας στέκομαι επικριτικά απέναντι στη λάθος κατεύθυνση των Βρυξελών και διαφωνώ με τον τρόπο διαχείρισης της κατάστασης. Δεν μπορεί υπό την πίεση της Ντελ Πόντε η Σερβία να αδυνατεί να πάρει σειρά: **όταν επιθυμείς να κατοχυρώσεις τα συμφέροντα σου σε μία χώρα, η οποία σε μεγάλο βαθμό και εν μέρει δικαίως, αισθάνεται ότι ο φιλοδυτικός προσανατολισμός της τα τελευταία χρόνια δεν έχει αποδώσει τα αναμενόμενα, είναι επαρκής αιτία άρνησης υπογραφής του Συμφώνου Σύνδεσης και Σταθερότητας η μη παράδοση του Μλάντιτς ή το ολλανδικό βέτο;** Πολλώ δε μάλλον από τη στιγμή που η ασφάλεια και η σταθερότητα της περιοχής και κατ'επέκταση της Ευρώπης δεν συνεπάγονται μία πληγωμένη και απογοητευμένη Σερβία αλλά μία Σερβία αρωγό στην προσπάθεια σταθεροποίησης της Βαλκανικής. Οι λαοί της περιοχής και άρα και οι Σέρβοι πρέπει να νιώσουν ότι ανήκουν στην ΕΕ... ότι είναι ευπρόσδεκτοι...**άραγε πόσο ευπρόσδεκτοι αισθάνονται οι Σέρβοι σε ένα οργανισμό που σε λίγο καιρό θα συνηγορήσει στην απώλεια περίπου του 20% των εδαφών τους ενώ ταυτόχρονα απαγορεύει στους ομοεθνείς**

*τους του Κοσόβου και της Βοσνίας να αποσχιστούν και να ενωθούν με το Βελιγράδι; Ανεξάρτητα του Κοσόβου -που πολλοί στη σερβική πολιτική ελίτ και δικαίως θεωρούν χαμένη υπόθεση- το Βελιγράδι φαίνεται να τιμωρείται ετεροχρονισμένα για τις φαύλες επιλογές του Μιλόσεβιτς, στοιχείο που πιθανότατα θα δυσχεράνει περαιτέρω το εγχείρημα επαναπροσέγγισης Δύσης-Σερβίας, δεδομένου και του ψυχολογικού χάσματος που δημιουργεί η υποκριτική στάση της Δύσης στο εν λόγω ζήτημα. Συνεπώς, οι Βρυξέλες διακινδυνεύουν, πέρα από τις εξελίξεις στο Κόσοβο, με τους χειρισμούς τους να εξωθήσουν το Βελιγράδι στη διεθνή απομόνωση επιτρέποντας σε ακραία στοιχεία να αναδειχθούν στην εξουσία, ενώ η ίδιες «αυτοδαιμονοποιούνται» στην σερβική κοινωνία. Όταν, μάλιστα, δεν θέλεις ούτε να σκέφτεσαι την προοπτική να ανέλθει στην εξουσία ο επίγονος του Σέσελι, Νικόλιτς, έτσι ώστε να αποτραπεί πάση θυσία η εθνικιστική στροφή της χώρας, **οφείλεις να βρεις τρόπους ενίσχυσης του Τάντιτς με κάτι το χειροπιαστό αντί της μακρινής και ασαφούς προοπτικής ένταξης. Δίνοντας, συνάμα, στη Ρωσία την ευκαιρία να συνάψει στρατηγικής φύσεως ενεργειακή συμφωνία με σοβαρές πολιτικές προεκτάσεις, η οποία, επί της ουσίας, θα δεσμεύει τον Τάντιτς, σε περίπτωση επανακλογής τους.** Παρόλα αυτά η απουσία αξιόπιστης εναλλακτικής –παρά την προσπάθεια της Μόσχας να φουσκώσει τα μυαλά του Βελιγραδίου- **...η απουσία, λοιπόν, σοβαρής εναλλακτικής αντί του ευρωπαϊκού οράματος καθώς επίσης και το γεγονός ότι οι Σέρβοι πολίτες δίνουν προτεραιότητα σε ζητήματα διαβίωσης και κατοχύρωσης ενός ευνοϊκότερου μέλλοντος και όχι στο ποιό θα είναι το τελικό καθεστώς του Κοσσυφοπεδίου, διατηρεί ακέραιες τις ελπίδες μας ότι τελικά η Σερβία θα επιλέξει το δύσκολο αλλά σχετικά ασφαλή δρόμο της ενσωμάτωσης***

στην Ευρώπη αντί του απρόβλεπτου της απομόνωσης. Αυτό μένει να διαπιστωθεί αύριο, αν και ανεξαρτήτως αποτελέσματος είναι αλήθεια πως οι Βρυξέλες, για ανεξήγητους λόγους, έκαναν ότι περνούσε από το χέρι τους για το ακριβώς αντίθετο από το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα.

- Τρίτο οξύμωρο στοιχείο σχετικά με την ΕΕ, είναι *γιατί ένα αμιγώς ευρωπαϊκό ζήτημα να το χειρίζονται άλλοι;* Σε συνθήκες δε, όπου οι μεν ΗΠΑ επιδιώκουν τη απεμπλοκή τους λόγω άλλων προτεραιοτήτων και κυρίως λόγω της ανάγκης ενίσχυσης των νατοϊκών στρατευμάτων στο Αφγανιστάν, και είναι ιδιαίτερα απασχολημένες με τη Μέση Ανατολή, η δε Ρωσία δεν έχει, επί του παρόντος, τα απαραίτητα ερείσματα στην περιοχή, δεν υπάρχουν ζωτικά της συμφέροντα που να τίθενται εν κινδύνω, ούτε μπορεί να θεωρηθεί παίκτης κλειδί, πέρα από το δικαίωμα αρνησικυρίας στα πλαίσια των Η.Ε. Συνεπώς, η Ε.Ε. που εκ των πραγμάτων διατηρεί και το μεγαλύτερο ενδιαφέρον, αφού πρόκειται για μία περιοχή στους κόλπους της, πρέπει να αναλάβει τις ευθύνες της αντιλαμβανόμενη πως πρόκειται για ένα κατεξοχήν ευρωπαϊκό θέμα. Πριν λίγους μήνες είχα υποστηρίξει πως χρειαζόταν οι Βρυξέλες να δημιουργήσουν ένα νέο Dayton στα πρότυπα της παρέμβασης Κλίντον το 1995. Πιθανή διπλωματική τους επιτυχία όχι μόνο θα κατάφερνε να επιλύσει ένα ακόμη κρίσιμο ζήτημα που ταλανίζει την περιοχή αλλά ως αποτέλεσμα αυτού θα είχαμε περισσότερο Ευρώπη και καλύτερες προοπτικές ενοποίησης και υλοποίησης της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Το ζήτημα του τελικού καθεστώτος του Κοσόβου δεν μπορούσε και δεν έπρεπε να λυθεί από Τρίτους! Φοβάμαι πως με την τροπή που έχουν πάρει τα πράγματα, κάτι τέτοιο είναι πλέον αδύνατο, και ανησυχώ μήπως ο τυχοδιωκτισμός συγκεκριμένων ευρωπαϊών ηγετών στοιχίσει συνολικά στην Ένωση.

- Και τεταρτο, *γιατί άραγε διακινδυνεύουν οι Βρυξέλες να ανοίξουν μέτωπα εντός της Ευρώπης, δεδομένου ότι το Κόσοβο δημιουργεί προηγούμενο για πολλές ανά τον ευρωπαϊκό χώρο λιγότερο ή περισσότερο αντίστοιχες περιπτώσεις. Και πως προτίθενται να τις αντιμετωπίσουν; Μήπως υπάρξουν έστω και μεσοπρόθεσμα επιπτώσεις στην ενότητα και την αλληλεγγύη της Ευρώπης και συνακόλουθα εκ τω έσω υπονόμηση της ΚΕΠΠΑ (+ελληνικά συμφέροντα).*

Η Αμερική, με την σειρά της, αφού έκανε το πρώτο φάουλ όταν κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων κατέστησε σαφές ότι το Κόσοβο θα ανεξαρτητοποιηθεί ανεξαρτήτου έκβασης αυτών, εν συνεχεία ομιλεί περί μοναδικότητας της περίπτωσης χωρίς, ωστόσο, να μας εξηγεί σε ποιά ακριβώς βάση; νομική, ιστορική, κάποια άλλη...Επιπρόσθετα, μοιάζει εγκλωβισμένη αφού είναι πλέον αργά για να κάνει πίσω, ενώ αν προχωρήσει σε μονομερή αναγνώριση, υπονομεύοντας το Διεθνές Δίκαιο θα πληγεί περαιτέρω η διεθνής της αξιοπιστία, θα ενισχυθούν οι φωνές γύρω από την σταδιακή απώλεια της ηθικής καθολικότητας της Δύσης γεγονός που θα της στοιχίσει σε κύρος αλλά και δυνατότητα αποτελεσματικής παρέμβασης στα διεθνή τεκαταινόμενα, ενώ δεν είναι ακόμη βέβαιο αν η ΕΕ θα δεχτεί εν τέλει να επωμιστεί το βάρος υλοποίησης ενός σχεδίου που δεν είναι δικό της και ενδεχομένως εν μέρει να την διχάσει. Παράλληλα, δεδομένου ότι, εκτός εξαιρετικού απροόπτου, αναγκαστικά θα παρακαμφθεί το ΣΑ., θεωρείται βέβαιο πως αυτό θα αποτελέσει ένα ακόμη χτύπημα εις βάρος του συστήματος των ΗΕ. Αυτό με τη σειρά του θα επιφέρει κλυδωνισμούς στις συζητήσεις για την αναμόρφωσή του, οι οποίες κινδυνεύουν να λάβουν κωμικό χαρακτήρα.

Σε ότι αφορά το Βελιγράδι, βάσει της διαμορφωθείσας κατάστασης, μάλλον «προσποιείται» ότι μάχεται για τη σερβική κυριαρχία στο Κόσοβο ενώ στην ουσία η κυβέρνηση προετοιμάζεται για την αναπόφευκτη έκβαση της υπόθεσης. Η αντίδραση της Σερβίας δύσκολα θα ξεφύγει από την επιβολή εμπάργκο στους Αλβανοκοσοβάρους (ήδη υφίσταται), τη διακοπή παροχής ρεύματος και νερού- στην πρώτη περίπτωση δεν μπορεί να διαρκέσει πολλές μέρες αφού θα βυθίσει και μέρος της Σερβίας στο σκοτάδι, στη δε δεύτερη δεν υπάρχουν οι κατάλληλες υποδομές- και την υποβάθμιση των διπλωματικών σχέσεων με όσες χώρες αναγνωρίσουν την ανεξαρτησία του Κοσόβου, αλλά κι αυτή η πρωτοβουλία θα είναι περιορισμένης ισχύος (ακόμη και υπό τον Νίκολιτς) αφού το Βελιγράδι γνωρίζει καλά τις συνέπειες της διεθνούς απομόνωσης.

Δεν θα ήταν υπερβολή να υποστηρίξαμε πως η επικείμενη μονομερής ανακήρυξη της ανεξαρτησίας από την πλευρά των Αλβανοκοσοβάρων απειλεί, σε κάποιο βαθμό, να ανοίξει τους «Ασκούς του Αιόλου» στα Βαλκάνια και όχι μόνο. Το πολυεθνικό Κόσοβο παραμένει όνειρο για αφελείς, η διχοτόμηση του στην πράξη όλο και πιο πιθανή και οι εντάσεις ως ενδεχόμενο καθόλου μακρινό αν και η Δύση προσπαθεί να δημιουργήσει ασφαλιστικές δικλίδες. Το παζλ των εθνοτήτων που ζουν στα Βαλκάνια είναι ιδιαίτερα περίπλοκο για ιστορικούς και πολιτικούς λόγους, ενώ αρκετές είναι οι εστίες που απειλούνται ανά πάσα στιγμή. Το ενδιαφέρον, πρωτίστως, εστιάζεται στο «τρίγωνο» του αλβανικού εξτρεμισμού –Κόσοβο, Πρέσεβο, Τέτοβο, αυτό όμως που ανησυχεί έντονα τη Διεθνή Κοινότητα, κυρίως το ΝΑΤΟ, είναι η σαφώς διατυπωμένη απειλή ότι στην περίπτωση ανεξαρτησίας του Κοσόβου, η Σερβική Δημοκρατία της Βοσνίας θα ακολουθήσει τον ίδιο δρόμο και θα αποσχιστεί από τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη. Μια τέτοια εξέλιξη θα προκαλέσει την κατάρρευση του οικοδομήματος των ειρηνευτικών συμφωνιών του Ντέιτον, την

πιθανή επαναχάραξη των συνόρων (με ανακίνηση ζητημάτων «εν υπνώσει», όπως της σερβικής περιοχής της Κράινα στην Κροατία), καθιστώντας ορατό τον κίνδυνο επανάληψης εθνικών διενέξεων. Το πραγματικά ανησυχητικό, ωστόσο, δεν είναι μόνο η αναγκαστική λύση που προοιωνίζεται, αλλά και το ότι επιβεβαιώνεται η τυφλή πορεία της Ε.Ε. και μεγάλου μέρους της Διεθνούς Κοινότητας που καλούνται να «μπαλώνουν» διαδοχικές κρίσεις που οι ίδιες προκαλούν ή αφήνουν να προκληθούν, χωρίς κανένα μακροχρόνιο σχέδιο ή πλαίσιο αρχών και με ολοένα μικρότερη αποτελεσματικότητα.

Θα έλεγα χωρίς περιστροφές, **και αποτελεί και τραγική ειρωνεία**, ότι και οι δύο πλευρές, από τη δική τους σκοπιά, έχουν δίκιο: οι μεν Σερβο-κοσοβάροι διότι η εν εξελίξει επιχείρηση αλλαγής συνόρων δεν περιλαμβάνει το δικό τους αίτημα για ενσωμάτωση στη Σερβία, οι δε Αλβανοκοσοβάροι, διότι η ελευθερία τους θα είναι υπό όρους και προϋποθέσεις μιας και το σχέδιο Αχτισάαρι προβλέπει προς το παρόν "διεθνώς επιτηρούμενη" ανεξαρτησία.

Δεδομένου ότι οι εκτιμήσεις τείνουν προς ένα μοντέλο περιορισμένης κυριαρχίας για το Κόσοβο, αλλά με ελάχιστα δικαιώματα (π.χ. δεν θα έχει δικαίωμα ένωσης με άλλη χώρα, δεν θα είναι μέλος του ΟΗΕ για κάποια χρονική περίοδο, κτλ.), εύλογα αναρωτιέμαι ***κατά πόσο το μελλοντικό καθεστώς θα είναι και το τελικό καθεστώς και κατά πόσο η διεθνής επιτήρηση δεν θα μετατραπεί σε διεθνή «υποστήριξη», σε μια συμπαγή πληθυσμιακά περιοχή, όπου οι Αλβανοκοσοβάροι αποτελούν «κράτος εν κράτει».*** Όπως είναι γνωστό, οι διεθνείς σχέσεις χαρακτηρίζονται από δυναμική και ρευστότητα, οπότε οι περιοριστικές αυτές προϋποθέσεις στο μέλλον δεν αποκλείεται να μετατραπούν.

Ουάσιγκτον και Βρυξέλλες ορθά και ρεαλιστικά υποστηρίζουν ότι το σημερινό καθεστώς του Κοσόβου δεν είναι βιώσιμο όπως και ότι η ανεξαρτησία είναι

ένας λογικός προορισμός. Εντούτοις, μια πιο ισορροπημένη προσέγγιση της Δύσης θα μπορούσε να έχει οδηγήσει σε κάποιο συμβιβασμό ή τουλάχιστον να κατοχύρωνε σε δέοντα βαθμό ευρύτερα τη σταθερότητα. Πλέον, τίποτα δεν διασφαλίζει ότι το νέο status quo (αυτό της ανεξαρτητοποίησης) θα είναι προς όφελος της περιφερειακής ασφάλειας, χωρίς να συνυπολογίζουμε τους πιθανούς τριγμούς στο εσωτερικό της Σερβίας και την πιθανότητα εξαγωγής αυτών. Επακόλουθα, θα πρέπει, πέρα από συναισθηματικές κορώνες και λογικές ντόμινο¹, να συνειδητοποιήσουμε πως **η διχοτόμηση² είναι ο μόνος τρόπος ώστε να απορροφηθούν σταδιακά οι κλυδωνισμοί της ανεξαρτησίας και να επέλθει μία αποτελεσματική, βιώσιμη και πιθανότατα οριστική λύση του προβλήματος.**

Ευχαριστώ πολύ...

¹ Προσβάλλει τη νοημοσύνη μας η λογική ότι το Κουτί της Πανδώρας θα ανοίξει μόνο σε περίπτωση διχοτόμησης και όχι καθεαυτής της ανεξαρτησίας.

